

Fenomén a subjekt

Není žádných ryzích („objektivních“) fenoménů; na konstituci každého fenoménu se podílí nějaký subjekt. Takže to, jak se ten či onen subjekt na konstituci příslušného fenoménu podílí, ovlivňuje onen fenomén, protože to ovlivňuje samé jeho ustavení jakožto fenoménu. Tuto věc je ovšem třeba náležitě pochopit a rozpoznat její skutečnou povahu. Především to vůbec nesmí být interpretováno jako záležitost nahodilého ustavení jakéhosi „fenoménu“ svévolným aktem toho či onoho subjektu, a v důsledku toho z toho vyvozovat naprosté zpochybnění všeho toho, co se naší zkušenosti ukazuje jako „pevnost objektivní reality“, jak se o tom nenáležitě a nekriticky mluvíválo (a někdy dosud mluví). Právě ona „pevnost objektivní reality“ je pouhým „fenomémem“, a to navíc fenomémem mylně, chybně konstituovaným. Ta pevnost není ovšem pouze „zdánlivá“, tj. není jen věcí naší fantazie, ale je to *naše* zkušenost, a my jinou nemáme. A navzdory tomu, že nám *naše* zkušenost říká, že ten kus skály před námi je čímsi velmi pevným, dnes už víme, že ta pevnost je jen relativní, ta dnes jakoby pevná skála vznikla kdysi dávno z nějakých usazenin na mořském dně, které vůbec nebyly pevné. Dále už také víme, že tzv. hmota (např. této skály) je vlastně velice řídká, že jádra atomů těch prvků, jimiž je skála tvořena, jsou nesmírně malá ve srovnání s tím, jakými vzdálenostmi jsou jednotlivá jádra od sebe oddělena, takže některé druhy záření (možná dokonce i druhy částic, např. neutrina) takovou hmotou snadno pronikají atd. A když navíc rozšíříme své chápání „subjektu“ a aplikujeme je na každou částici (pokud je pravým jsoucnem), pak musíme nahlédnout, že se *pro nás* některé skutečnosti, např. atomová jádra nebo subjaderné částice, eventuelně kvanta energie atd. vůbec nemohou stát (přímo) fenomény, protože na to ve své reaktibilitě (totiž ve vnímavosti *našich* smyslových orgánů) nejsme zařizeni. Takže my se jich můžeme jen domýšlet, a to na základě kritické analýzy toho, co nám dává k dispozici naše zkušenost s fenomény jiného typu. Právě proto se bez kritického myšlení nikdy nemůžeme obejít, neboť kriticky analyzovat musíme jak své fenomény, tak také veškerou *svou* zkušenost. Teprve kritická analýza zkušenosti a tedy také kritická analýza toho, co se nám jeví (tedy fenoménů), nás může přivádět k lepšímu porozumění tomu, co je vskutku skutečné a jaké to vskutku jest.

(Písek, 061004-3.)